

Ginące rośliny borów sosnowych: jak chronić populacje podlegające wielostronnej presji?

Marcin Kiedrzyński,
Katarzyna M. Zielińska,
Inez Masiarek,
Ewa Michalska

**Katedra Biogeografii,
Paleoekologii
i Ochrony Przyrody**

Wydział Biologii
i Ochrony Środowiska

Uniwersytet Łódzki

**SZKOŁA DOKTORSKA
BioMedChem**

Uniwersytetu Łódzkiego
i Instytutów Polskiej
Akademii Nauk w Łodzi

**SZKOŁA DOKTORSKA
NAUK ŚCISŁYCH
I PRZYRODNICZYCH**

Uniwersytet Łódzki

Korespondencja:

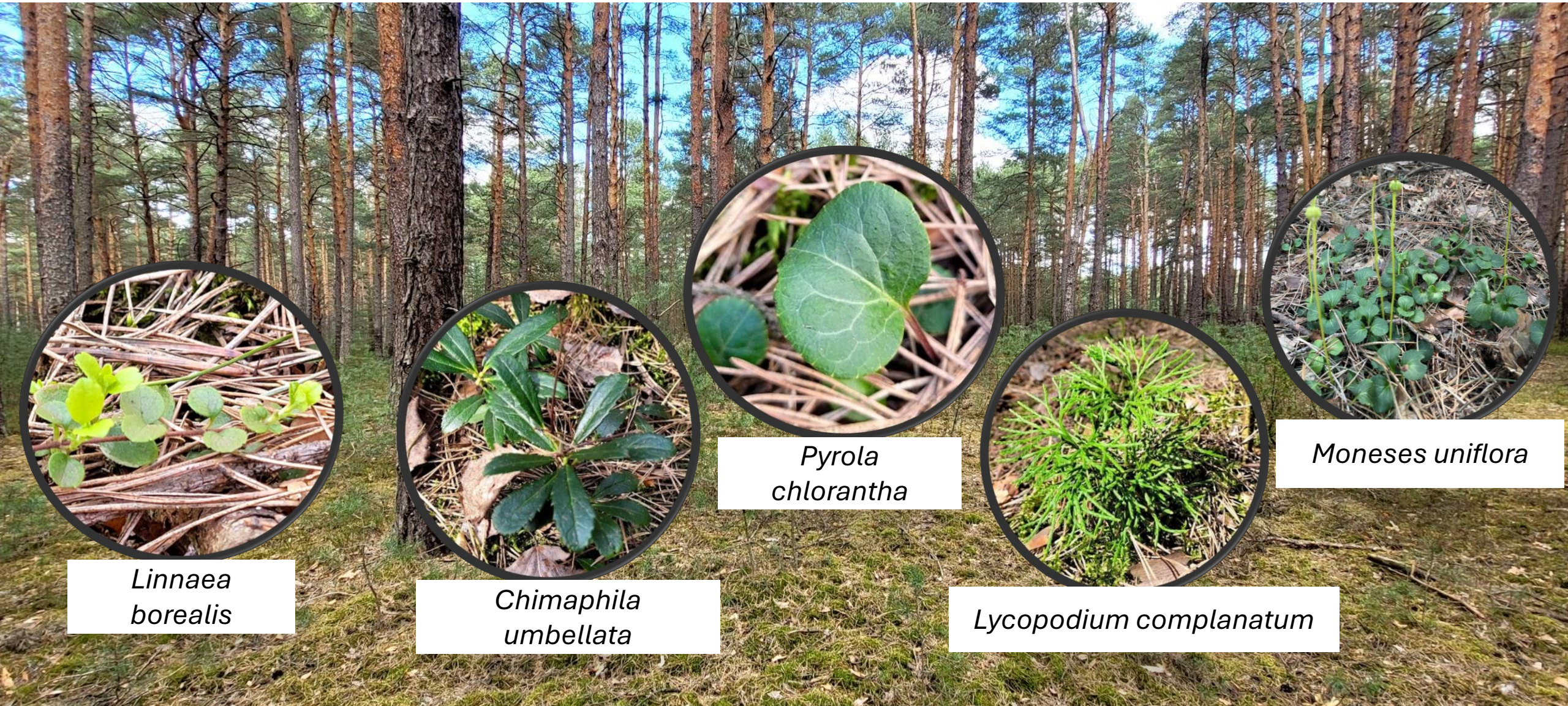
marcin.kiedrzyński@biol.uni.lodz.pl;

katarzyna.zielinska@biol.uni.lodz.pl

Fot. M. Kiedrzyński

Bory sosnowe na siedliskach mineralnych jako ostoje rzadkich roślin

Linnaea borealis

Chimaphila umbellata

Pyrola chlorantha

Lycopodium complanatum

Moneses uniflora

Zmiana klimatu

Zamieranie drzewostanów sosnowych

→ eliminacja gatunków związanych z borami sosnowymi.

Stres środowiskowy

→ ustępowanie gatunków o zasięgach borealnych i górskich.

Zmiana klimatu - niedopasowanie zapylaczy

→ zanik gatunków zależnych od zapylaczy.

Pomocnik baldaszkowy
Chimaphila umbellata

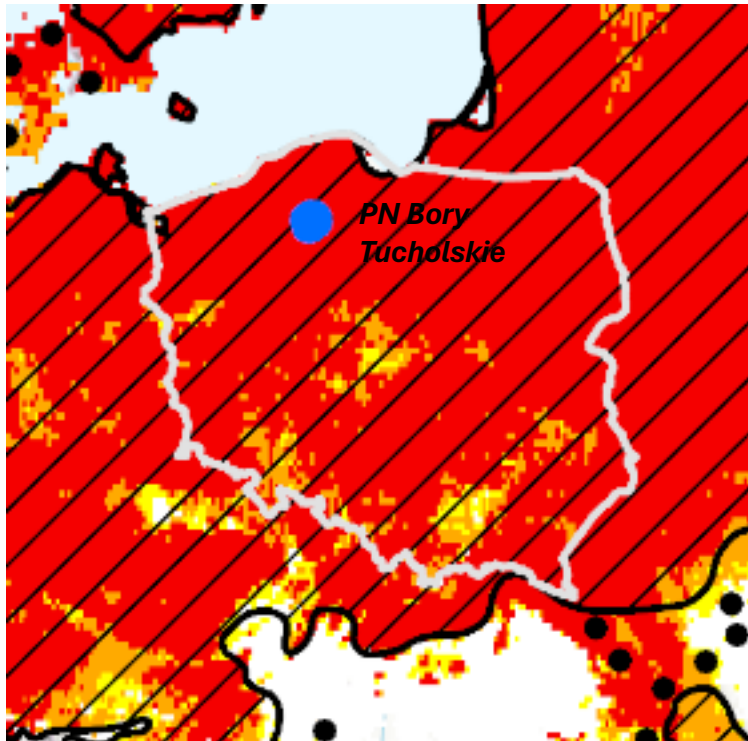
Zimoziół północny
Linnaea borealis

Goździk siny
Dianthus gratianopolitanus

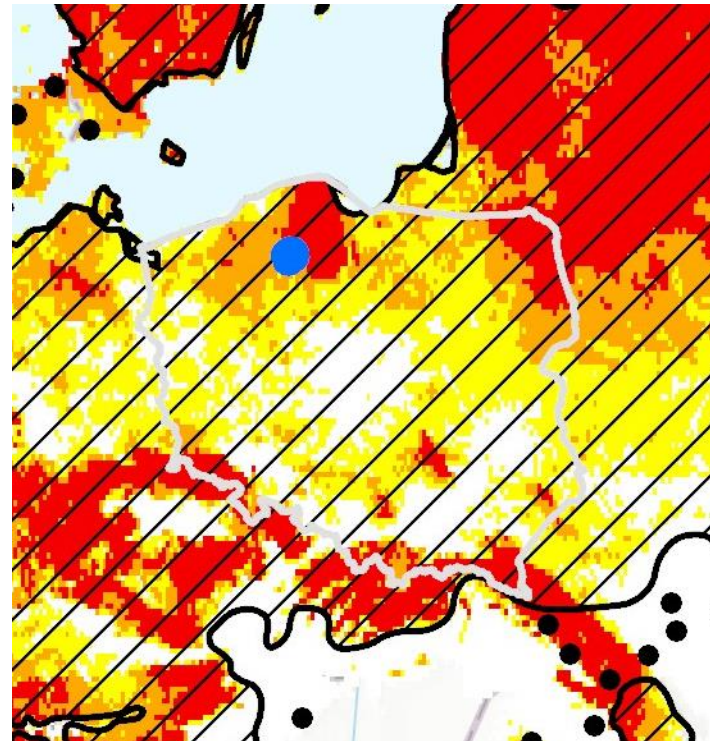
Zasięg sosny zwyczajnej w Polsce oraz obszary potencjalnego występowania gatunku w obecnych i przyszłych warunkach klimatycznych

2005

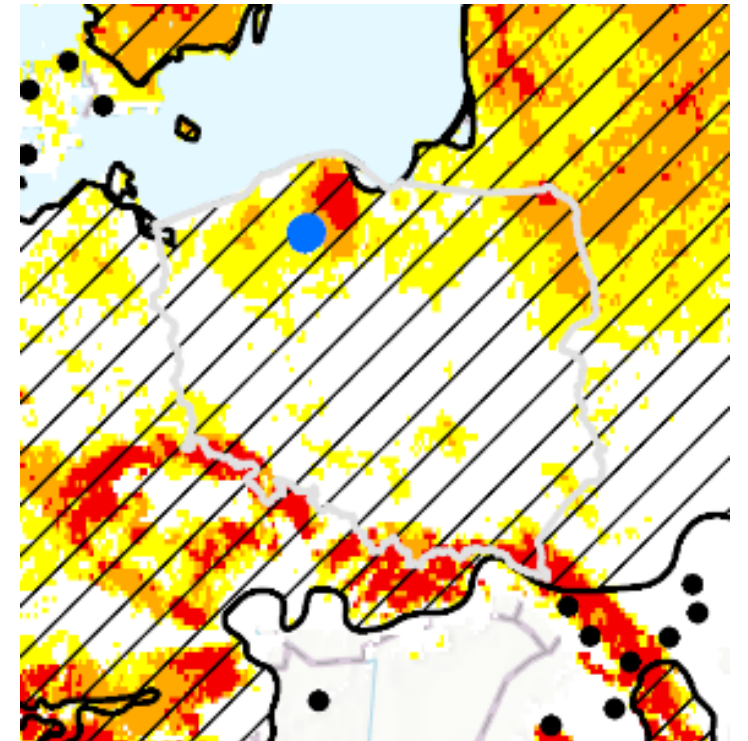
2095

scenariusz +1,8°C

2095

scenariusz +3,7°C

Opracowanie własne na podst.: Mauri et al. 2022,
Zasięg rzeczywisty *P. sylvestris* (czarny szraf) wg. EUFORGEN

Fot. M. Kiedrzyński

Pomocnik baldaszkowy w liściach dębu czerwonego,
Fot. M. Kiedrzyński

Presja gatunków
silnie konkurujących

- **Eutrofizacja siedlisk**
→ **zanik gatunków siedlisk oligotroficznych.**
- **Inwazje biologiczne**
→ **zanik gatunków rodzimych.**

Fot. M. Kiedrzyński

Fot. M. Kiedrzyński

Presja wynikająca
z użytkowania
drzewostanów

**Zręby zupełne, sztuczne odnowienie
oraz mechaniczne przygotowanie gleby
→ eliminacja gatunków-specjalistów o słabych
zdolnościach do regeneracji.**

Fot. M. Kiedrzyński

Fot. M. Kiedrzyński

Zalecenia dla ochrony ginących roślin borów sosnowych w trakcie użytkowania

Stosowanie rębni złożonych, gospodarki przerębowej i umiarkowanej ingerencji w głębie leśną może ograniczyć straty w populacjach roślin borowych. **Zasady Hodowli Lasu akcentują wykorzystywanie odnowień naturalnych, pozostawianie nalotów oraz unikanie schematyzmu.** Taki kierunek jest zgodny zarówno z nowoczesną hodowlą lasu, jak i z ochroną bioróżnorodności.

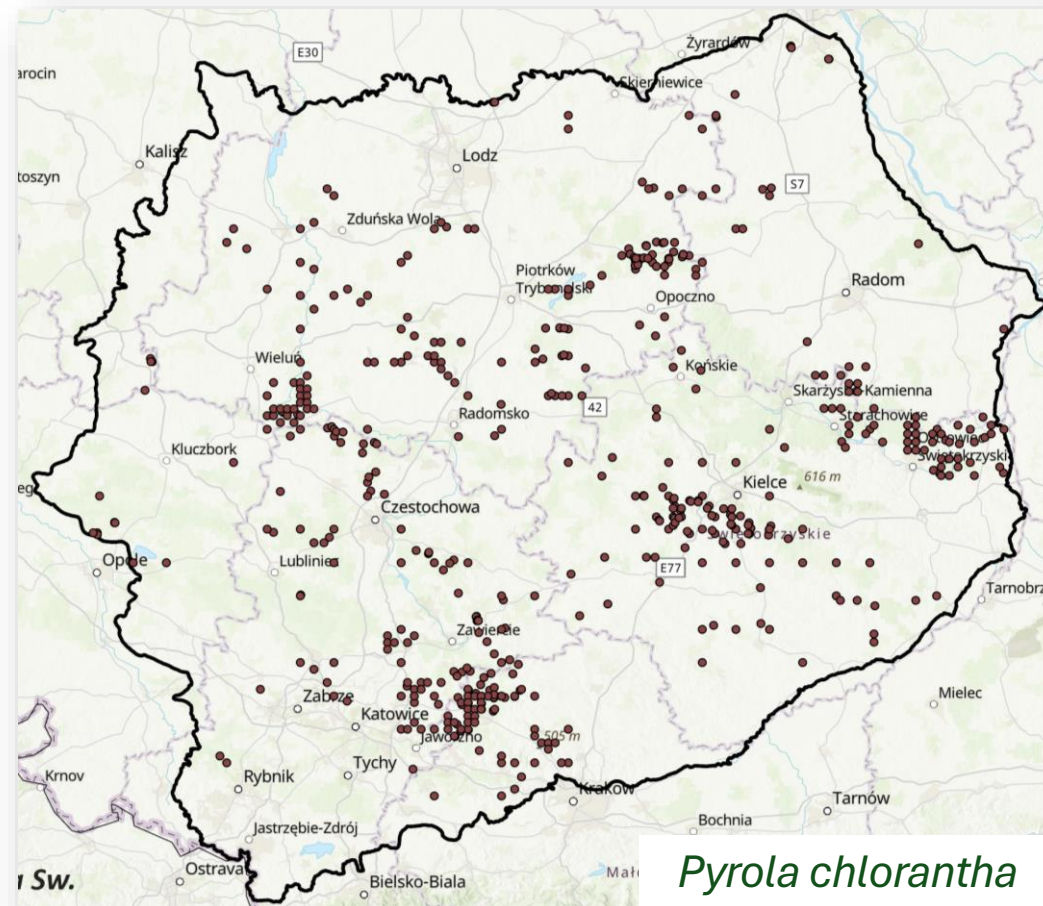

Fot. M. Kiedrzyński, „Las chtopski” w rejonie Kielc

Fot. M. Kiedrzyński, Drzewostan nasienny, Nadl. Smardzewice

Regionalna baza danych w standardzie GIS o rozmieszczeniu ginących roślin borów sosnowych

Katedra Biogeografii,
Paleoekologii
i Ochrony Przyrody

Wydział Biologii
i Ochrony Środowiska

Uniwersytet Łódzki

Przykładowa mapa z Regionalnej Bazy GIS

Zapraszamy do współpracy dotyczącej rozmieszczenia rzadkich gatunków rosnących w borach sosnowych.

Kontakt: mgr Inez Masiarek (inez.masiarek@biol.uni.lodz.pl)

Regionalne programy ochrony wybranych gatunków roślin rzadkich i zagrożonych wyginięciem na terenie województwa łódzkiego

Ogród
Botaniczny w Łodzi

Nadleśnictwa RDLP w Łodzi

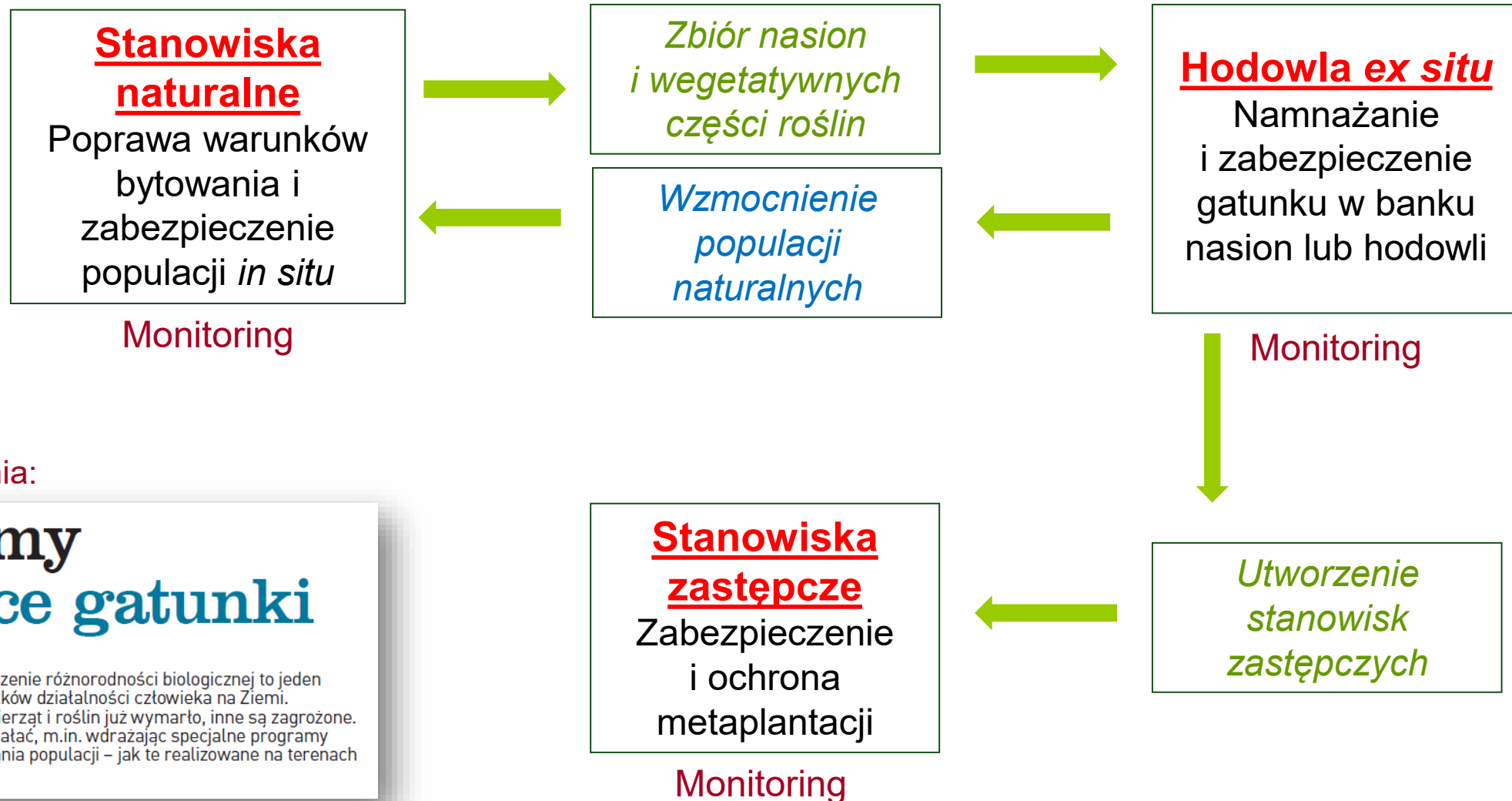
Betchatów
Brzeziny
Piotrków
Radomsko
Skierniewice
Wieluń

Katedra Biogeografii,
Paleoekologii i Ochrony Przyrody
Wydział Biologii i Ochrony
Środowiska UŁ

Fot. K. Zielińska

Schemat Programów Ochrony wybranych gatunków roślin rzadkich i zagrożonych wyginięciem na terenie województwa łódzkiego

Do poczytania:

Ocalmy ginące gatunki

Drastyczne zmniejszenie różnorodności biologicznej to jeden z negatywnych skutków działalności człowieka na Ziemi. Wiele gatunków zwierząt i roślin już wymarło, inne są zagrożone. Dlatego musimy działać, m.in. wdrażając specjalne programy ochrony i wzmocnienia populacji – jak te realizowane na terenach RDLP w Łodzi.

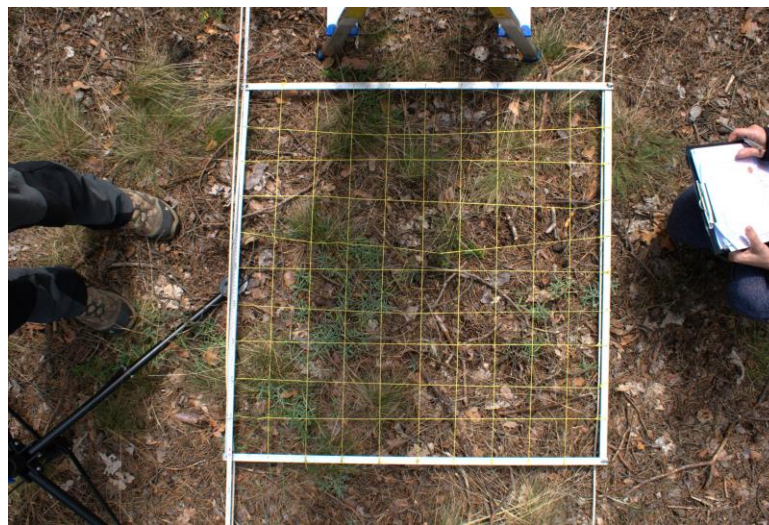
Stanowiska
naturalne

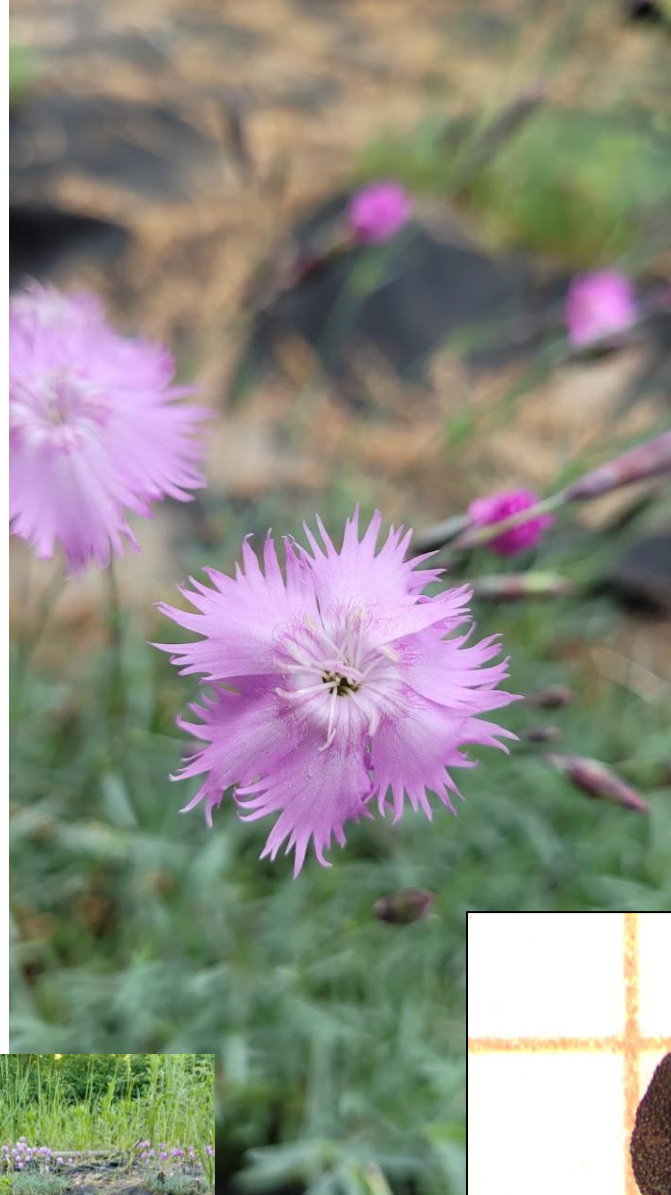
Poprawa warunków
bytowania i
zabezpieczenie
populacji *in situ*

Monitoring

Fot. K. Zielińska

Hodowla ex situ

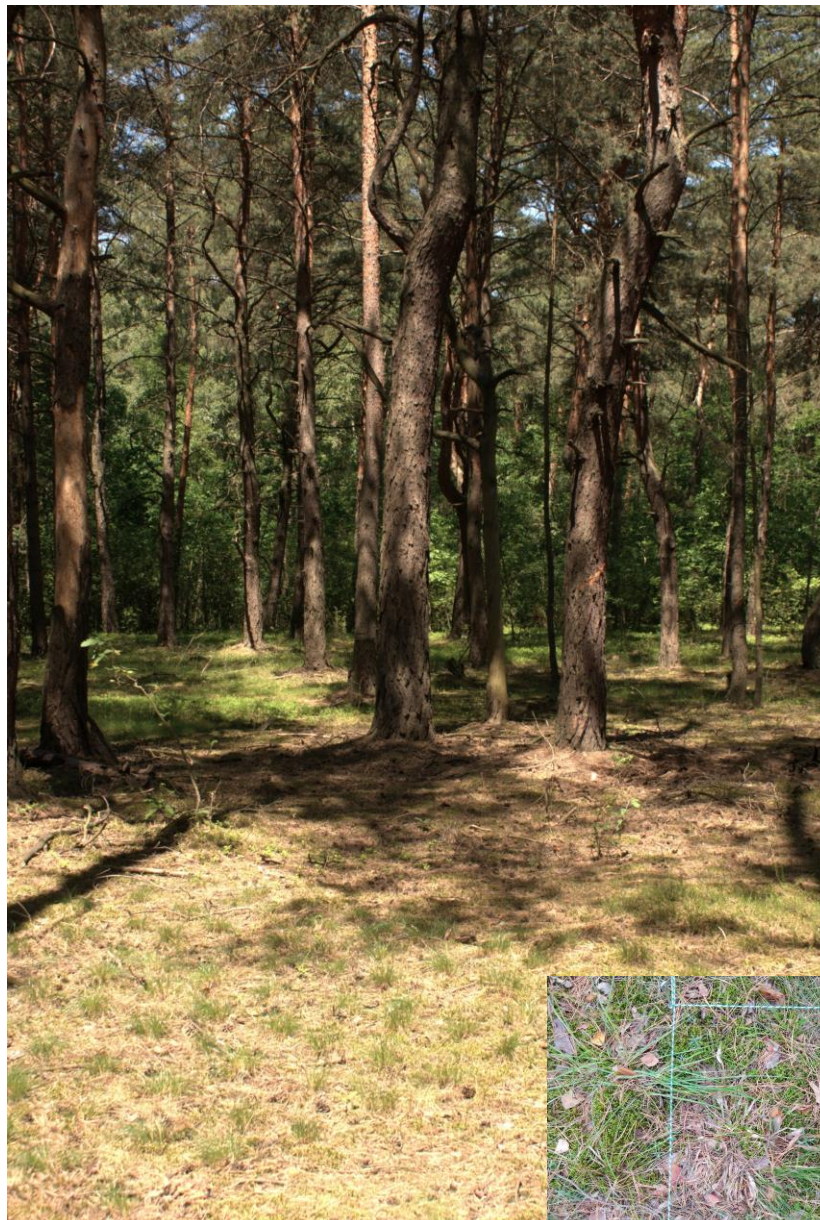
Namnażanie
i zabezpieczenie
gatunku w banku
nasion lub hodowli

Monitoring

Fot. K. Zielińska

Schemat Programów Ochrony

Fot. K. Zielińska

Fot. J. Wylazłowska

Stanowiska
zastępcze

Zabezpieczenie
i ochrona
metaplantacji

Monitoring

„Regionalne programy ochrony wybranych gatunków roślin rzadkich i zagrożonych wyginięciem na terenie województwa łódzkiego”

Ogród
Botaniczny w Łodzi

- Namnażanie
- Sadzenie
- Utrzymywanie kolekcji zastępczych

Nadleśnictwa RDLP w Łodzi

Betchatów
Brzeziny
Piotrków
Radomsko
Skierniewice
Wieluń

- Wybór miejsc na założenie stanowisk zastępczych
- Zabezpieczenie wybranych stanowisk przed zwierzętami
- Prześwietlanie drzewostanów i podszytu

Katedra Biogeografii,
Paleoekologii i Ochrony
Przyrody UŁ

- Ocena miejsc wybranych dla założenia stanowisk zastępczych
- Monitoring
- Badania naukowe

Regionalne programy ochrony wybranych gatunków roślin rzadkich i zagrożonych wyginięciem na terenie województwa łódzkiego

Zakwalifikowane do programów rośliny borów sosnowych z *Czerwonej księgi roślin województwa łódzkiego* (2012):

Arenaria graminifolia piaskowiec trawiasty
Dianthus gratianopolitanus goździk siny
Dianthus arenarius goździk piaskowy
Linnaea borealis zimoziół północny
Pulsatilla vernalis sasanka wiosenna

Fot. K. Zielińska

Sukcesy i porażki

Wzmocniono populacje lub utworzono metaplantacje dla 3 ginących gatunków borów sosnowych.

Liczba sadzonek:

700 *Arenaria graminifolia*

465 *Dianthus gratianopolitanus*

130 *Linnaea borealis*

Udało się utrzymać wszystkie populacje zastępcze!

Fot. K. Zielińska

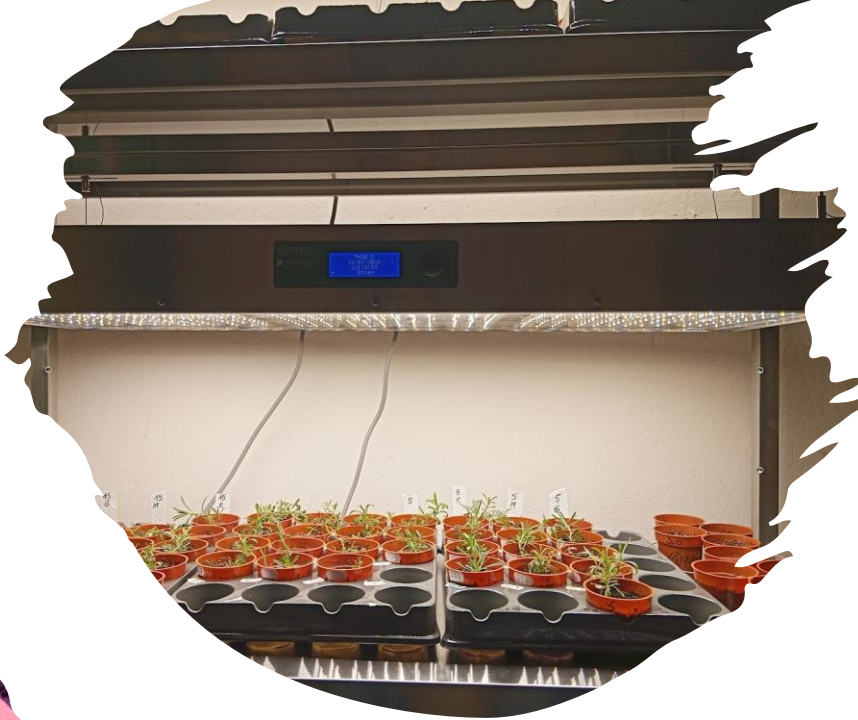

Nie udało się skutecznie namnażać wszystkich gatunków (uzyskane rośliny pozostawiono w hodowli *ex situ*).

Długoterminowy monitoring stanowisk zastępczych:

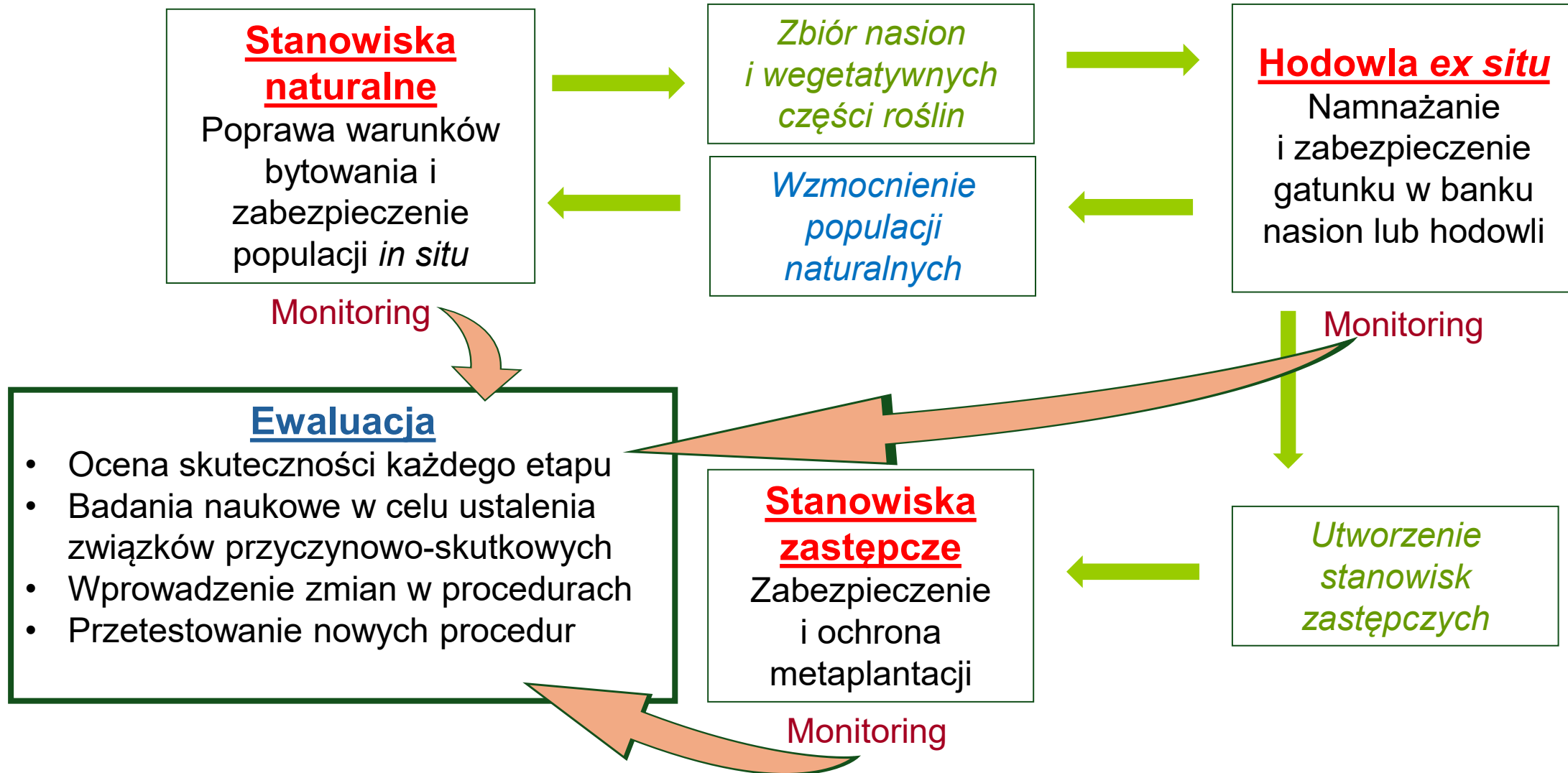
- kwitnienie tylko przez dwa lata od posadzenia,
- intensywny wzrost wegetatywny przez kilka lat,
- po kilku latach stopniowe zmniejszanie się liczby osobników/powierzchni zajętej przez gatunek.

Jak przekuć porażki w sukcesy?

Rozwój interdyscyplinarnych badań naukowych!

Schemat Programów Ochrony

Fot. M. Kiedrzyński

Dziękujemy
za uwagę!